

412

การสอบสวนคดีอาญา : ผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

ว่าที่ ร้อยตำรวจเอก ปรีดา สถาวร



ศูนย์วิทยทรัพยากร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาการปกครอง


บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ.2539

ISBN 974-633-936-2

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CRIME INVESTIGATION : IMPACT ON CIVIL RIGHTS AND FREEDOM



Acting police captain Preeda Sataworn

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the degree of Master of Arts

Graduate School
Chulalongkorn University

1996

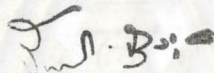
ISBN 974-633-936-2

หัวข้อวิทยานิพนธ์
โดย
ภาควิชา
อาจารย์ที่ปรึกษา

การสอบสวนคดีอาญา : ผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน
ว่าที่ ร้อยตำรวจเอก ปรีดา สถาวร
การปกครอง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยันต์ ไชยพร

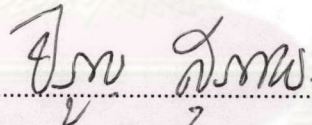


บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

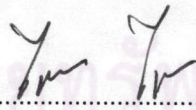


.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สันติ ฤงสูรธรณ)

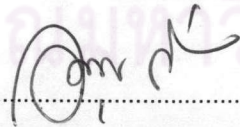
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์



.....ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ จรูญ สุภาพ)



.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยันต์ ไชยพร)



.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.อนุสรณ์ ลิ้มมณี)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

ปริดา สดาวรร, ว่าที่ ร.ต.อ. : การสอบสวนคดีอาญา:ผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน
(CRIME INVESTIGATION : IMPACT ON CIVIL RIGHTS AND FREEDOM)
อ.ที่ปรึกษา : ผศ.ดร.ไชยันต์ ไชยพร, 264 หน้า. ISBN 974-633-936-2



การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและสร้างกรอบแนวความคิดที่ชัดเจน ในเรื่องของสิทธิและเสรีภาพของประชาชน และพิจารณาตรวจสอบกระบวนการสอบสวนคดีอาญาในปัจจุบัน ว่ามีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนอย่างไรบ้าง ใช้วิธีการศึกษาแบบการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) เก็บข้อมูลในเชิงลึก โดยวิธีการวิจัยเอกสาร, การสัมภาษณ์ระดับลึก และการสังเกต ผลการศึกษามีดังนี้

1. แนวความคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพ ในจินตภาพของทฤษฎีสัญญาประชาคมนั้น ในสภาวะธรรมชาติมนุษย์มีสิทธิและเสรีภาพในการดำรงชีวิตอย่างเต็มที่ ภายใต้กฎแห่งธรรมชาติ แต่ในสภาวะดังกล่าวก็ยังคงมีความไม่แน่นอน มั่นคงและปลอดภัย มนุษย์จึงได้รวมตัวเข้ามาอยู่ในสภาวะสังคมการเมือง ก่อตั้งรัฐและสถาบันการเมืองขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนให้ดีกว่าในสภาวะธรรมชาติ โดยมีระบบยุติธรรมทางอาญาเป็นผู้ใช้สิทธิในการพิจารณาตัดสินและลงโทษผู้ที่กระทำความผิดแทนมนุษย์ในสภาวะธรรมชาติ โดยสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนที่จะต้องได้รับการคุ้มครอง ก็คือ สิทธิในชีวิตและร่างกาย สิทธิในเสรีภาพ และสิทธิในทรัพย์สิน

2. การสอบสวนคดีอาญามีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนโดยทั่วไป โดยที่บางส่วนของกระบวนการสอบสวน ยังมีข้อบกพร่องและข้อจำกัดที่ทำให้ผู้กระทำความผิดไม่ได้รับโทษตามกฎหมาย หรือผู้ถูกกล่าวหาไม่ถูกพิจารณาโดยกระบวนการยุติธรรมไปโดยเร็วขึ้น เช่น การขาดผิดฟ้อง และ/หรือ ฝากขัง ,การไม่มีพยานปากสำคัญไปเบิกความในชั้นศาล เป็นต้น

3. การสอบสวนคดีอาญามีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้เสียหาย โดยที่การสอบสวนยังไม่ให้ความสำคัญคุ้มครองผู้เสียหาย อย่างเพียงพอ เช่น สิทธิที่จะได้รับการรักษาพยาบาลทั้งทางร่างกายและจิตใจ สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองให้ปลอดภัยจากการถูกข่มขู่หรือทำอันตราย เป็นต้น

4. การสอบสวนคดีอาญามีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของผู้ถูกกล่าวหา หรือผู้ต้องหา โดยที่การสอบสวนคดีอาญายังมีแนวโน้มไปในทางที่รุกรานสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหา โดยมีผลกระทบที่เกิดขึ้น คือ

4.1 ผลกระทบโดยตรง ได้แก่ ผลกระทบต่อสิทธิในชีวิตและร่างกาย, สิทธิในเสรีภาพ และสิทธิในทรัพย์สิน ซึ่งเกิดขึ้นกับตัวผู้ต้องหาที่เข้ามาอยู่ในระหว่างการดำเนินคดี

4.2 ผลกระทบทางอ้อม เกิดจากขั้นตอนและกระบวนการสอบสวนที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้ต้องหา ที่ทำให้ผู้บริสุทธิ์ต้องรับโทษ อันเป็นการถูกจำกัด และรุกรานสิทธิและเสรีภาพ

ภาควิชา การปกครอง
สาขาวิชา การปกครอง
ปีการศึกษา 2539

ลายมือชื่อนิติ ว่าที่ ร.ต.อ. *Prida Sadao*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา *Yan Yan*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C630122 : MAJOR GOVERNMENT
KEY WORD: RIGHT/FREEDOM/ CRIME INVESTIGATION

PREEDA SATAWORN,POL. CAPT. : CRIME INVESTIGATION : IMPACT ON CIVIL RIGHTS AND
FREEDOM.THESIS ADVISOR:ASSIST.PROF.CHAİYAN CHAIYAPORN,Ph.D. 264 pp.ISBN 974-633-936-2

The purposes of this research are to study and to make clear conceptual frameworks for concepts of civil rights and freedom as well as to examine today crime investigating procedures and to identify its impacts on civil rights and freedom. The methods used here are descriptive analysis, in-depth data collecting through documentary research, depth interview and observation. The results are as follows:

1. In view of concepts of civil right and freedom, according to image created by the Theory of Social Contract, human have full rights and freedom to live their lives under the law of nature. Still, under such state of living certainty, safety and security are lacked, consequently, human grouped together, entered the political society and formed a state and its political institutions of which functions are to protect and enhance their rights and freedom. The criminal law and justice system are brought in to execute mandatory juristic power namely power to judge and sentence the perpetrators in place of human under the former state of nature. Civil rights that are basically required to be protected by the system are right of life, freedom and property.

2. The crime investigation process has impacts on basic rights and freedom of ordinary people in the sense that shortcomings and limitations lie in parts or the process and thus allowed some persons who committed the crimes to get away unpunished or allowed the accused to avoid going through complete legal process or trial by such means as abandonment of filing a motion to courts to detention (fark kang-ฝากขัง) and/or adjournment preferring a criminal charge (padphong-ผิดฟ้อง) in the course of the inquiry by inquiry official, lack of important eye witness to give testimony etc.

3. The crime investigation process has impacts on the victims' or the injured's rights and freedom in the sense that they are not adequately protected by the process. The victims ought to be entitled with the rights to be physically and mentally healed, the rights to be protected from any kinds of harm or threatenings and so on.

4. The crime investigation process has impacts on basic rights and freedom of the accused in the sense that the ongoing process is inclined to deprive them of their rights and freedom. The impacts can be defined into 2 groups as follows:

4.1 Direct impacts such as impacts on rights of life and body, rights of freedom and property of the accused who are under the investigating process.

4.2 Indirect impacts which are caused by unjust investigating procedures and process towards the accused and result in the innocent's serving punishments for crimes they did not commit. These kind of things are the reduction and deprivation of the accused's civil rights and freedom.

ภาควิชา..... การปกครอง.....

สาขาวิชา..... การปกครอง.....

ปีการศึกษา..... 2539.....

ลายมือชื่อนิติ..... ว่าที่ 5-๓.๑.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ



วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ก็ด้วยความกรุณาจากบุคคลหลายท่าน อันได้แก่ บิดา มารดา ผู้ให้กำเนิด อบรมสั่งสอนเลี้ยงดู , ครู อาจารย์ จากทุกสถาบันการศึกษา ที่ได้ให้การ ศึกษา ในแต่ละระดับจนมีวิชาความรู้มาถึงขณะนี้ รวมทั้งอาจารย์ทุกท่านใน คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , ศาสตราจารย์ จรูญ สุภาพ ประธานกรรมการสอบ,รองศาสตราจารย์ ดร. อนุสรณ์ ลิ้มมณี กรรมการสอบ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยันต์ ไชยพร อาจารย์ ที่ปรึกษา ทุกท่านได้ช่วยกรุณาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และเป็นທີ່ปรึกษา ให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็น อันเป็นประโยชน์ต่อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จึงกราบขอบพระคุณ ในความกรุณาของทุกๆ ท่านดังกล่าว

ขอขอบพระคุณท่านอธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญา นายมานิตย์ จิตต์จันทร์กลับ , ท่าน รองผู้บัญชาการตำรวจนครบาล พลตำรวจตรี พงษ์ศักดิ์ กนิษฐกุล , อาจารย์ ทองใบ ทองเปาด์ และผู้ทรงคุณวุฒิท่านอื่นๆ รวมทั้งผู้ต้องหา , ข้าราชการตำรวจในสถานีตำรวจนครบาล ต่างๆ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่ได้สละเวลาให้เข้าสัมภาษณ์ และอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล อย่างดียิ่ง จนทำให้การเก็บข้อมูลของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและสมบูรณ์

ขอขอบคุณกรมตำรวจ ที่ได้สร้างประสบการณ์ทั้งในหน้าที่การงานและประสบการณ์ ชีวิต จนเกิดแรงบันดาลใจให้ทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ , ผู้บังคับบัญชาทุกท่าน ที่ส่งเสริมให้ศึกษาหา ความรู้เพิ่มเติมและให้กำลังใจมาโดยตลอด , เพื่อนๆ ทุกคนในภาควิชาการปกครอง บัณฑิต วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้ช่วยเหลือในระหว่างการศึกษา และให้กำลังใจในการทำ วิทยานิพนธ์ตลอดมา , คุณจันทนา วัฒนติลก ซึ่งคอยให้กำลังใจตลอดเวลาการเรียนและทำวิทยา นิพนธ์ และท้ายสุดเพื่อนที่แสนดี ซึ่งได้ให้การสนับสนุนทุกๆ เรื่องในระหว่างการศึกษาครั้งนี้ คือ ว่าที่ ร้อยตำรวจเอก อติศร ศรีสุจินต์ จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ว่าที่ ร้อยตำรวจเอก ปรีดา สดาว

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฎ
สารบัญแผนภาพ.....	ฏ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
สภาพและความเป็นมาของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	6
ขอบข่ายและข้อจำกัดในการศึกษา.....	6
สมมติฐาน.....	7
วิธีการศึกษา.....	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	10
2. แนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	11
สภาวะธรรมชาติและการกำเนิดสังคมการเมือง.....	13
สิทธิและเสรีภาพของประชาชน.....	24
การแยกอำนาจ:หลักประกันในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน.....	28
แนวความคิดเกี่ยวกับกฎหมาย.....	32
แนวความคิดเกี่ยวกับระบบยุติธรรมทางอาญา.....	43
เส้นขนานทางความคิดในทฤษฎีการเมือง,กฎหมาย และระบบยุติธรรมทางอาญา	48
โครงสร้างของระบบยุติธรรมทางอาญา.....	52
3. การนำทฤษฎีและความคิดว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพมาใช้ในทางปฏิบัติ.....	60
ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน.....	61
กฎหมายรัฐธรรมนูญ.....	69
กฎหมายอาญา.....	84



สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.....	89
สรุปสิทธิของประชาชนที่จะต้องได้รับการคุ้มครอง.....	98
4. การสอบสวนคดีอาญา.....	107
การสอบสวนคืออะไร.....	107
บทบาทและหน้าที่ของการสอบสวน.....	108
พนักงานสอบสวนและอำนาจการสอบสวน.....	110
วิธีการและขั้นตอนของการสอบสวน.....	111
การปฏิบัติต่อผู้ต้องหาในระหว่างการสอบสวน.....	120
การรวบรวมพยานหลักฐานอื่นๆ	126
การสอบสวนคดีการชั้นสูตรพลิกศพ.....	129
การใช้ดุลยพินิจและการมีความเห็นทางคดีของพนักงานสอบสวน.....	131
การบริหารงานสอบสวนและอื่นๆที่เกี่ยวข้อง.....	135
5. ผลกระทบของการสอบสวนคดีอาญาต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน.....	140
การสอบสวนในฐานะเป็นเครื่องมือในการบังคับใช้กฎหมาย.....	141
ผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนทั่วไป.....	141
ผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม.....	160
การสอบสวนในฐานะเป็นเครื่องมือในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหา.....	172
ผลกระทบโดยตรงต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาที่เข้ามาอยู่ใน ระหว่างกระบวนการสอบสวน.....	172
ผลกระทบทางอ้อมต่อผู้ต้องหา.....	208
สรุป.....	233
6. สรุปและข้อเสนอแนะ.....	239
รายการอ้างอิง	257
ประวัติผู้เขียน	264

สารบัญตาราง


ตารางที่		หน้า
3.1	สรุปการนำแนวความคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพมาใช้ในทางปฏิบัติ.....	106
5.1	แสดงการจำกัดสิทธิและเสรีภาพผู้กระทำผิดโดยโทษทางอาญา.....	209



ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
2.1	เส้นขนานทางความคิดในทฤษฎีการเมือง,กฎหมาย และระบบยุติธรรม ทางอาญา.....	49
2.2	แผนภูมิแสดงระบบยุติธรรมทางอาญา.....	53
3.1	สมการแสดงสิทธิของผู้ต้องหา.....	99



ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย